

AURUL JIEȚULUI

Descoperirea și exploatarea cărbunelui în Valea Jiului este atestată de numeroase dovezi care confirmă activitatea minieră în zonă începând cu a doua jumătate a secolului XIX. Mult mai puțin cunoscută este exploatarea aluvionară a aurului pe cursul inferior al râului Jieț, practicată din cele mai vechi timpuri.

Străvechii minerit aurifer de pe valea Jiețului este dovedit doar de puținele unelte specifice descoperite și de urmele unor lucrări miniere de suprafață. Un tămăcop de sfărâmat piatră și un jlip rudimentar folosit la spălarea aurului au fost găsite în Jieț de fostul director al minei Deak - Petrița și predate în anul 1886 Muzeului din Deva. În tezaurul monetar descoperit în satul Popi de pe malul Jiețului s-a găsit și o bucată de aur nativ, cu greutatea de 13 gr, ceea ce confirmă activitatea minieră desfășurată aici încă din antichitate.

Urmele lucrărilor de extragere a aurului aluvionar din albia Jiețului și de pe platoul cuprins între pâraiele Jieț și Maleia au fost cercetate sistematic de istoricul Teglas Gabor din Deva. Sunt vizibile și azi, în zona satului Popi, urmele vechilor puțuri, numite de localnici "mine", care aveau la suprafață diametrul de 1,0 - 1,3 m și se măreau pe măsură ce se adânceau. Din aceste puțuri se extrăgea un nămol galben-verzui, de natură sedimentară, în care se puteau găsi bucăți de aur nativ.

Documentele din secolele XVII și XVIII confirmă faptul că locuitorii din zonă se ocupau cu căutarea aurului nativ, cu obligația de a preda familiei nobilului Kendeffy și altor proprietari de terenuri din zona 10 la suta din metalul prețios găsit. Un document emis la 20 noiembrie 1513 obliga căutătorii de aur din Jieț ca produsul muncii lor să fie valorificat numai pe domeniul Hunedoarei, prin margrafatul Gheorghe de Brandenburg, care se bucura de acest privilegiu. Potrivit unor date făcute cunoscute de documentele de epocă, în prima parte a secolului XVI căutătorii și spălătorii de aur din zona Jiețului produceau mai mult de jumătate din aurul obținut în domeniul Hunedoarei.

Tiberiu SVOBODA

Au îndrăgit Carpații • Au îndrăgit Carpații

**SARAH
HERBERT,**

locuiește în Le Mans, Franța. În vara anului 2008 a poposit la cabana Groapa Seacă împreună cu un însoțitor devotat, câinele Shiva.

Timp de o săptămână a parcurs potecile Parângului, descoperind frumusețile unui munte care, după propria mărturisire îi amintea de Alpii din țara natală. Apoi, împreună cu Shiva, a pornit pe jos, spre Voineasa, începând o călătorie de o lună prin munții și orașele Transilvaniei, pentru a cunoaște "România profundă".

Revenită la Groapa Seacă, a mai rămas o săptămână la cabană, con-

sacrându-și timpul întocmirii și sistematizării notelor de călătorie. Consemnările lăsate la cabană la plecare sunt relevante pentru felul în care, cu entuziasmul și disponibilitatea afectivă a celor 21 de ani ai săi, Sarah a descoperit Carpații și România.

**"Mulțumesc frumos"
pour l'agréable moment passé
à la cabana Groapa Seacă,
don't je n'oublierai pas".**

(După acest text franco-român impresiile sunt consemnate în limba franceză).

**LADISLAV
CETKOVSKY,**

a sosit la cabana Groapa Seacă din Cehia, împreună cu fiica sa Ema. Au străbătut timp de o săptămână potecile Parângului, îmbinând studiul academic al masivului cu încântarea descoperirii pe care o încearcă adevărații turiști.

La despărțire a avut amabilitatea de a-mi face cadou o carte minunată - "Jocuri carpatice" de Miloslav Nevry pe pe care a tradus-o în limba română împreună cu Radu Tuculescu. Reîntors în Cehia ne-a adresat o scrisoare în care explica felul cum a descoperit Carpații și a ajuns să se considere un om al acestor locuri.

Prima vizită în România am făcut-o în anul 1987, când, împreună cu un grup de turiști cehi, am drumețit în munții Căpătâni și Lotrului. Am admirat doar de la distanță falnicul Parâng și mi-am propus să revin. Știam că pentru reușita excursiilor viitoare este bine să pot discuta cu localnicii și de aceea, timp de un an, am studiat limba română ca autodidact. În următorii 9 ani am venit în fiecare

vară în România și am parcurs masivele muntoase din Carpații Meridionali. În anul 1998, am revenit în Parâng, care a devenit de atunci "muntele meu preferat". Ce m-a atras în mod deosebit aici? Frumusețea peisajului, liniștea și intimitatea pe care o mai găsești doar în munții neatinși încă de turismul de masă.

Legătura "de suflet" care s-a creat între mine și munții Carpați m-a determinat să contribuie la traducerea cărții lui Miloslav Nevry - "Jocuri carpatice" - care s-a bucurat de un frumos succes în Cehia și Germania, fiind tradusă în câteva ediții succesive.

Împreună cu fiica mea Ema voi reveni în acești minunați munți".

Relieful glaciar din MASIVUL PARÂNG

urmăre din pagina 1

Pe stânga Lotrului în extremitatea vestică se află complexul glaciar Găuri format din Zănoaga Mare cu o treaptă la circa 2100 m după care urmează o treaptă inferioară.

Căldarea lui Murgoci corespunde la două trepte secundare și se dezvoltă spre sud-vest de Zănoaga.

Circurile glacio-nivale sunt excavații de formă semi-circulară cu dimensiuni reduse în comparație cu cir-

curile glaciere, dezvoltate în vecinătatea limitei zăpezilor permanente prin acțiunea proceselor nivale datorate unor acumulări de zăpadă și fir. Aceste circuri nu au elemente specifice morfologiei glaciere dar prezintă forme datorate proceselor de îngheț-dezgheț. Astfel de circuri se găsesc în jurul altitudinii de 1800 - 1900 m pe stânga Zănoagei Miji.

Văile glaciere - numite și troguri se desfășoară cu precădere în partea nordică și estică a masivului Parâng unde văile Lotrului și Jiețului împreună cu circurile de obârșie ating 6 - 7 km lungime iar valea Latorței 3 - 4 km. Dezvoltarea lor este redusă pe versantul sudic al Parângului (văile Mohoru, Seta Mică) și se explică datorită condițiilor topoclimatice nefavorabile (versant însoțit). Eroziunea glaciară a prelucrat intens văile preexistente în momentul instalării ghețurilor, lărgindu-le foarte mult și căpătând astfel un profil transversal în formă de U.

Acestea sunt sculptate în granite, care au favorizat formarea și menținerea versanților abrupti.

Suprafețele interfluviale modelate glaciar se întâlnesc pe cumpenele de apă, unde în anumite condiții de adăpost, s-au putut instala mici ghețari de platou. Ei au avut o oarecare influență în modelarea locală (roci mutonate, cuvete de tasare devenite ulterior lacustre).

două văi s-a făcut foarte probabil dinspre valea Latorței spre valea Romanu prin intermediul unei șei de transluență sculptată pe interfluviul Gilort - Latorța.

Pragurile glaciere din cadrul circurilor în pantă unde se schițează două sau trei trepte pentru podeaua acestora sunt frecvente și au fost puse în evidență prin formarea treptei superioare, probabil într-un bazin de recepție evoluat instalat pe un versant cu înclinare accentuată.

Aspectul denivelărilor

denivelărilor oscilează între 10 m și 120 m.

Rocile mutonate (berbecii glacieri) au un aspect rotunjit datorită abraziunii glaciere (rabotaj glaciar). S-au conservat în cadrul unor circuri glaciere din bazinul Gilort (Ieșu, Mohoru cu Apă, Cioara - Tidele, Pleșcoia) sau pe unele suprafețe acoperite de mici ghețari de platou (interfluviul Latorța - Mohoru). Au în general un contur alungit, o pantă lină spre amonte și una abruptă spre aval. Rocile mutonate au deseori

suprafața scrijelită de striuri glaciere.

Depresiunile de subsăpare glaciară sunt reprezentate prin excavații în podeaua circurilor, a căror existență este datorată proceselor de eroziune manifestate în timpul unor mișcări de tip

rotational a maselor de gheață, lărgite ulterior prin eroziunea torențurilor subglaciere și modelate periglaciare la trecerea în regim de eroziune subaeriană. În cele mai importante depresiuni de subsăpare pe care le întâlnim în circurile Călcescu, Roșiile, Slivei, Mija s-au instalat ulterior lacuri glaciere.

Forme de acumulare

glaciară de o importanță majoră pentru reconstituirea fazelor glaciere și a extensiunii ghețurilor, morenele sunt bine reprezentate numai pe versantul nordic al Parângului.

Pe versantul sudic al masivului Parâng datorită prezenței unor ghețari de mici dimensiuni și văilor glaciere foarte scurte morenele frontale lipsesc, cu excepția unor mici morene stadiale (arcuite) care au fost identificate pe valea Mohoru cu Apă.

Morenele laterale apar în general pe văile glaciere mai largi, fapt confirmat și pe latura sudică a Parângului prin prezența unei morene laterale bine dezvoltată în circuitul Ieșu.

În zona înaltă a masivului Parâng, pe lângă formele de relief glaciar (acelea generate efectiv de acțiunea maselor de gheață), există și elemente ale reliefului periglaciare care cunosc o frecvență și o diversitate remarcabilă (grohotișuri, conuri și trene de grohotiș, torenți și râuri de pietre, culoare de avalanșă, solifluxuni, pavaje de pietre, mușuroaie iniierbate numite și marghile, etc.). Prezența acestor forme de relief periglaciare este datorată înghețului și dezghețului în sol și rocă, acțiunii zăpezilor care persistă în unele locuri mai mult de 8 luni pe an, topirii zăpezii care înmoaie rocile mobile și solul, și ororii apei provenită din topirea zăpezii și a gheții, eroziunii eoliene.

Studenti de la Universitatea din Craiova admirând creasta și căldarea Miji

Prin intermediul unor înșeuări mai oase (șaua dintre vărfurile Iezer și Urdele) și datorită dimensiunilor mai mari ale ghețarului din valea Urdele (bazin de acumulare cu o suprafață mai mare, expoziție estică favorabilă acumulării) față de cel din Gaura Mohorului, comunicarea maselor de gheață între cele

care apar în cadrul circurilor glaciere diferă, ele pot fi abrupte, înclinate sau în trepte secundare, trecerea de la trepte spre ele făcându-se brusc sau mai lent.

Pragurile barează, în general, cuvetele de subsăpare (Slivei, Roșiile, Călcescu) fiind în general mutonate (Ieșu, Mohoru cu Apă). Altitudinea relativă a

Cabana

Publicație editată de

ASOCIAȚIA DE
TURISM
'PARÂNG' -
CABANA
GROAPA SEACĂ
Tehnoredactare

Geza SZEDLACSEK
Tipărit la
SC Gerom
Internațional SA